

Remissyttrande om kultursamhället - utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun (SOU 2023:58), Kulturdepartementet KU2023/01093

Ärendenummer KFN 2023/23

Sammanfattning av ärendet

Regeringen beslutade 2022 att ge utredare Mats Svegfors i uppdrag att utreda kultursamverkansmodellen. Syftet var att utveckla modellen så att den i ökad grad kan bidra till kultur i hela landet samt uppfylla de nationella kulturpolitiska målen. Regionernas frihet och ansvar skulle beaktas liksom ett tilläggsdirektiv om en strävan efter minskad administration i modellen. Utredningen föreslår en ny lag om samverkan på kulturområdet. Rapporten har titeln *Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun, SOU 2023:58*

Kultur- och fritidsnämnden lämnar följande synpunkter på "Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun":

- Kultursamverkansmodellen behöver utvecklas. Det är positivt att utredningens förslag vill öppna upp för samarbeten inom nya områden och underlätta för friare samverkansformer mellan de olika offentliga nivåerna, liksom ett mer jämställt förhållande mellan stat, region och kommun.
- Det är positivt att utredningens förslag präglas av minskad detaljstyrning av staten med förhoppning om mindre administrativt arbete. Den präglas också av ett ökat incitament för den egna kommunen att samverka interregionalt med kommuner och även möjligheten till att samarbeta med andra närliggande kommuner över befintliga regiongränser.
- En stor del av kulturen i Sverige skapas på kommunal nivå, det är därför positivt att kommunerna kan inkluderas i lokal samverkan och nationell dialog kring satsningar inom området. Kommunerna får möjlighet till ökat inflytande och större frihet.
- Vi ser positivt på förslaget att decentralisera och därmed göra det möjligt för även kommuner att fördela stadsbidrag till kulturverksamhet.
- Vidare är det även positivt med krav om konstnärlig frihet som kan inkluderas i lagen om kultursamverkan. Förslaget skulle till exempel innebära ett starkare skydd för den princip om armlängds avstånd som varit praxis i många år, men inte alltid så lätt att upprätthålla. Bra incitament som behöver förtydligas om hur det ska efterlevas.
- Förslag om kultursamverkansplaner kan utgöra en mer flexibel och lätthanterlig process då det nya sättet beskriver vilken verksamhet som

genomförs, snarare än mål och visioner. Det positiva i förslaget är att det kan skapa en ökad dynamik som kan leda till mer innovation inom området. Här finns dock en risk att det kan leda till utarmning av det långsiktiga strategiska arbetet och därmed helhetsperspektivet och kontinuiteten.

- Förslaget om s.k. Kulturpåsar kan innebära en ökad öppenhet och flexibilitet när det gäller omfördelning av bidrag. Det kan ge en ökad dynamik vilket är positivt, men hur säkrar man upp likvärdigheten för alla kommunerna? Kulturverksamheter kan ställas mot varandra till den ena eller andras nackdel. Om inte medel avsätts specifikt för vissa ändamål finns en risk att alla kommuner inte kan leva upp till de grundläggande krav på till exempel biblioteks- och kulturskoleverksamhet.
- Flera förslag i utredningen kan gynna resursstarka kommuner och missgynna de resurssvagare kommunerna. Om vissa kommuner föreslås få befogenheter som andra kommuner inte får, vad händer med relationer kommuner emellan i en region? Det finns uppenbara risker att förslagen kan splittra kommuner och skapa mindre samverkan. Konsekvenserna av förslagen behöver belysas ytterligare och även förslagen till nya författningar behöver bearbetas och förtydligas.
- Det nya förslagen i sin helhet har potential att underlätta för nya verksamheter och nya innovativa konstformer att lättare kunna komma in i samverkansmodellen och därmed leda till fler initiativ och ett rikare kulturliv.
- Regionernas fördelning av statliga medel har stöttat värdefull verksamhet som gynnat hela regionen. Hur kommer det påverka dessa verksamheter om regionen inte har dessa pengar att fördela framöver? Är då tanken att kommunerna på egen hand eller tillsammans stödjer verksamheter som de vill prioritera? Om kommuner i en region ska söka statliga pengar för att behålla verksamheter som regionen prioriterat, var finns då medel över till egna kommunala kulturprojekt?
- Om inte mer medel tillförs till modellen går det inte att behålla etablerade strukturer och samtidigt värna nya kulturformer, aktörer och samverkansformer.
- Flera av förslagen argumenterar för en minskad administration. Det är tveksamt om så blir fallet för de mindre kommunerna. Hur ska omstruktureringen av nuvarande modell finansieras om det inte skjuts till ökade medel? Var ska finansieringen hittas?
- Det är viktigt att gestaltad livsmiljö hanteras som en viktig aspekt och tar plats i kulturpolitiken, men det övergripande ansvaret bör ligga på annat politikområde som kan bidra till ökad måluppfyllelse.
- Vi vill också lyfta det goda exemplet med stärkta bibliotek där verksamheter kunnat söka medel direkt av staten som ett mer effektivt sätt att öka delaktigheten, självständighet och inflytande i kommunernas kulturliv. Verksamheterna har skapat stor frihet utifrån lokala förutsättningar.

Kultur- och fritidsnämnden är positivt till ambitionerna om att inkludera kommuner som jämbördiga parter och stärka flernivåsamverkan. Det finns reformbehov och med det en potential att möjliggöra nya former av samverkan och breddning av kultur i hela landet, liksom en inkludering av fler kulturområden. Även om det finns många synpunkter på nuvarande modell och dess brist på flexibilitet och möjligheten för kommuner att kunna påverka så tryggas den lilla kommunen i nuvarande format genom en likvärdighetsprincip. Hur uppnår man den i de nya förslagen? Det är viktigt att decentraliseringen sker på lika villkor. Vi är inte positiva till en fördelningsprincip som enbart riktar sig till att gynna större kommuner.

Beslutsnivå

Kultur- och fritidsnämnden

Beslutsunderlag

- Kultur- och fritidsnämndens remissyttrande, daterad 2024-03-12
- Rapporten Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun, SOU 2023:58

Kultur- och fritidsförvaltningens förslag till beslut

Kultur- och fritidsförvaltningen föreslår att kultur- och fritidsnämnden godkänner förvaltningens yttrande rörande remissen av kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun (SOU 2023:58).

Nicolas Hansson

Förvaltningschef

Beslutet skickas till

Regeringskansliet